

Pla de Formació Lingüística i Cultural

Coneixement del medi social i cultural.

LITERATURA

INTRODUCCIÓ

Les diferents assignatures de medi social i cultural s'han dissenyat pensant en destinataris que són mestres que desenvolupen o que han de desenvolupar l'activitat docent en una aula d'educació infantil o de primària.

La finalitat de les assignatures és, sobretot, desenvolupar estratègies per treballar adequadament a l'aula la geografia, la història i l'art de les Illes Balears, i la literatura catalana. Es pretén, alhora, trobar un equilibri profitós entre la diversitat de metodologies d'aproximació al fet geogràfic, històric o literari i la gestió pràctica docent. Així, els objectius i els continguts tracten tant de les particularitats geogràfiques de cada una de les illes, per tal d'analitzar i interpretar correctament la realitat del territori illenc, com de les particularitats del fet històric, per analitzar i explicar el present de la nostra societat, o les del fet literari, per analitzar i treballar amb diferents tipologies i gèneres discursius en llengua catalana.

LITERATURA

Objectius

1. Aportar una aproximació a la literatura catalana a través d'una mostra significativa de textos:
 - a) Adquirir una idea aproximada de la història de la literatura catalana. Reconèixer la periodització bàsica i els factors contextuals que n'han afectat l'evolució.
 - b) Reconèixer algunes de les característiques principals de les obres més representatives de la tradició literària catalana.
2. Explicitar les característiques principals de la poesia, de la narrativa i del teatre a partir d'obres representatives de la literatura catalana, especialment la feta a les Illes Balears, fent esment de la literatura infantil, juvenil i de tradició oral:
 - a) Emprar les característiques principals i els coneixements sobre l'evolució dels gèneres literaris per aprofundir en la interpretació i la contextualització dels textos literaris catalans.
 - b) Conèixer la diversitat de textos de la literatura catalana adients per treballar a l'aula, fent especial esment de les obres adaptades per a l'edat escolar, així com de la literatura infantil i juvenil i de la literatura de tradició.
3. Desenvolupar la capacitat de planificar activitats didàctiques emprant textos literaris per ajudar els infants a descobrir les possibilitats expressives i imaginatives del llenguatge literari, per fomentar la lectura i contribuir als altres aprenentatges:
 - a) Emprar els textos de la literatura catalana com a recurs per elaborar activitats a l'aula que contribueixin a fomentar les habilitats lingüístiques i que puguin servir d'espai d'aproximació a altres matèries.

- b) Reflexionar sobre les estratègies de dinamització de la lectura a l'aula i identificar les possibilitats de la literatura per contribuir a la descoberta de les capacitats expressives del llenguatge.
- 4. Facilitar estratègies i criteris per seleccionar textos de literatura catalana i recursos per a la pràctica a l'aula:
 - a) Familiaritzar-se amb les eines de consulta de la literatura catalana: enciclopèdies, diccionaris, manuals, recursos en línia, etc.
 - b) Identificar materials diversos sobre literatura catalana per a la pràctica a l'aula: tipus de publicacions, institucions, recursos en línia, etc.

Continguts

- 1. Sobre literatura catalana:
 - a) Cronologia bàsica de la literatura catalana: presentació dels principals moviments de la història literària catalana. Autors i obres representatius en la tradició catalana. Orígens i desenvolupament de la literatura infantil i juvenil catalana. La literatura de tradició oral.
 - b) Mirades transversals sobre el fet literari. La literatura catalana, la història i el medi social i cultural. La literatura catalana en relació amb altres literatures i altres disciplines artístiques.
- 2. Sobre literatura catalana i ensenyament:
 - a) L'ensenyament de la literatura catalana. L'educació literària i les habilitats lingüístiques. El disseny d'activitats sobre textos literaris per treballar a l'aula.
 - b) Els recursos de literatura catalana per consultar i per dissenyar activitats: manuals i històries de la literatura; diccionaris de conceptes literaris, d'obres i d'autors; pàgines web i bases de dades sobre literatura catalana i aplicades a l'ensenyament de la literatura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- 1. Alumnes de cursos oficials:
 - a) Assistir a classe, participar-hi adequadament i fer les activitats proposades pel professor a l'aula (35 % de la nota final).
 - b) Presentar i defensar oralment un treball, fet individualment o en grup fora de l'aula, d'acord amb les propostes del professor (65 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada un dels apartats.

2. Alumnes de matrícula lliure:

Presentar-se a una prova d'acord amb els objectius i els continguts del programa, la qual ha de constar d'una intervenció oral i un exercici escrit (100 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada una de les parts.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- BROCH, Àlex [director] (2008). *Diccionari de la literatura catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- DIVERSOS AUTORS (2006). *Llengua catalana i literatura 1 i 2*. Barcelona: Castellnou.
- ALCOVERRO, Carme (1993). *Els tallers d'escriptura. Una alternativa a l'ensenyament de la literatura*. Barcelona: Barcanova.
- CARBONELL, Antoni [et al.] (1979). *Literatura catalana. Dels inicis als nostres dies*. Barcelona: Edhasa.
- SOLDEVILA, Llorenç; i CAMPS, Josep (2001). *Amb tinta blava: la literatura catalana a les Illes Balears i Pitiüses*. Barcelona: Proa.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

Recursos en línia sobre literatura catalana

- a) Mag poesia/ Mag Teatre (www.mallorcaweb.com/magteatre): web de recursos per a ensenyar literatura i completes antologies de textos. Inclou també un diccionari exemplificat de figures retòriques així com mostra de muntatges teatrals sobre l'obra autors catalans.
- b) Viu la poesia (www.viulapoesia.com). Selecció de poesia catalana, castellana i universal, amb cercadors per autor, itineraris temàtics o tipus de poesia. Inclou propostes didàctiques.
- c) Hermeneia. Estudis literaris i tecnologies digitals (www.uoc.edu/IN3/hermeneia): diversos literaris per a llegir i ensenyar literatura, especialment enfocat cap a la literatura hipertextual.
- d) Lletra (www.uoc.edu/lletra): pàgina web d'autors i moviments de la literatura catalana.
- e) Traces (www.traces.uab.es/tracesbd/): base de dades de literatura catalana. Útil per a trobar documentació sobre literatura catalana.
- f) Escriptors (www.escriptors.cat/autors.php): informació bàsica de la vida i obra dels principals autors de la literatura catalana.
- g) Qui és qui en les lletres catalanes (www.cultura.gencat.net/ilc/qeq): informació bàsica de la vida i obra dels principals autors de la literatura catalana.
- h) Moviments literaris contemporanis a les Balears (<http://mnm.uib.es/movlit/>): síntesi útil sobre la literatura catalana a les Illes Balears.
- i) Recursos sobre literatura infantil i juvenil, Generalitat de Catalunya:
 - a. http://www.xtec.es/recursos/lit_inf/index.htm.

- j) Més recursos: Va de llibres, <http://www.edu365.cat/vadellibres/>.
- k) Chílias. La biblioteca virtual, <http://www.diba.es/chilias/>.
- l) Cornabou. Revista de literatura infantil i juvenil. <http://www.andreusotorra.com/cornabou/>.
- m) Auques. <http://www.auques.cat>.

criteris per seleccionar lectures per a l'alumnat d'educació infantil i primària

LLUCH, G. (coord.) (2000). *De la narrativa oral a la literatura per a infants*. Alzira: Bromera.
PORTELL, J. (2004). *M'agrada llegir!* Barcelona: Ara llibres.

Llibres de consulta i manuals de literatura catalana

BORDONS, Gloria (1999). *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Proa.
BOU, Enric [director] (2000). *Nou diccionari de la literatura catalana*. Barcelona: Edicions 62.
CASTELLANOS, Jordi (1973). *Guia de la literatura catalana contemporània*. Barcelona: Edicions 62.
DIVERSOS AUTORS (1998). *Breu història de la literatura catalana*. Barcelona: Esparver llegir.
ESPADALER, Anton Maria (1993). *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Barcanova.
FUSTER, Joan (1980). *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Curial.
RIQUER, Martí [et al.]. *Història de la literatura catalana* (11 volums). Barcelona: Ariel.

Literatura catalana i ensenyament

ARTIGUES, Antoni (2000). *Poesia a l'escola*. Palma: Cort.
BADIA, Dolors [et al.] (1985). *Contes per fer i refer. Recursos per a la creativitat*. Barcelona: Graó.
BADIA, Dolors [et al.] (1988). *Jocs de ploma. Propostes per a l'expressió escrita*. Barcelona: Graó.
BADIA, Dolors; VILA, Montserrat (1985). *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: EUMO.
BALLESTER, Josep (1999). *L'educació literària*. València: Universitat de València.
BESORA, Ramon; i FLUVIÀ, Mercè (1985). *Del plaer de llegir al joc d'escriure*. Vic: EUMO.
CASSANY, Daniel [et al.] (1991). *44 exercicis per a un curs d'expressió escrita*. Barcelona: Graó.
CELA, Jaume i FLUVIA, Mercè (1988). *Llibres d'Aliorna. Suggestiments per a una lectura creadora*. Barcelona: Aliorna.
COLOMER, Teresa (1998). *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova.
DÍAZ, Alcía; DOMÉNECH, Carme; i NAVARRO, Antoni (1994). *Itineraris de literatura*. València: Tandem.
DIVERSOS AUTORS (1991). *Bang! La novel·la negra a l'escola*. Palma: Editorial Moll.

- DIVERSOS AUTORS (1984). *La literatura catalana a l'escola*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- DIVERSOS AUTORS (1992). *Comicòmic. El còmic a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
- DIVERSOS AUTORS (1993). *Textual. Introducció a les tècniques de narració*. Palma: Editorial Moll.
- DIVERSOS AUTORS (1993). *Zass! La novel·la d'aventures a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
- DIVERSOS AUTORS (1994). *Bip-bip! La novel·la fantàstica i de ciència-ficció a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
- DIVERSOS AUTORS (1996). *Tris-tras. Les rondalles a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
- ESPÍ, Antoni; i LLOPIS, Tomàs (1989). *Curs de poesia*. Barcelona: Laertes.
- ESPINÓS i FELIPE, Joaquim (2000). *Literatura creativa. Recorregut històric*. Picanya: Edicions del Bullent. Col·lecció: "Recursos".
- JOLIBERT, J. [et al.] (1992). *Formar infants productors de textos*. Barcelona: Graó.
- LLUCH, Gemma (1998). *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- MACIÀ, Jaume (1991). *Lliguem mots! De la sintaxi a l'expressió*. Barcelona: Teide.
- PENNAC, Daniel (1993). *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries: Biblioteca.
- SUNYOLS, V. (1992). *Màquines d'escriure. Jocs de creació escrita*. Vic: Eumo.

Llibres de consulta i manuals d'estudis literaris

- ABELLÁN, J.; BALLART, P.; i SULLÀ, E. (1997). *Introducció a la Teoria de la Literatura*. Manresa: Angle Editorial.
- ARITZETA, M. (1996). *Diccionari de termes literaris*. Barcelona: Edicions 62. BALLART, P. (1997). *El contorn del poema*. Barcelona: Quadern Crema.
- BALLART, P. (2007). *El riure de la màscara*. Barcelona: Quaderns Crema.
- JULIÀ, Jordi (1999). *Al marge dels versos*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BARGALLÓ, J. (1991). *Manual de mètrica i versificació catalanes*. Barcelona: Empúries.
- DE MARINIS, M. (1992). *Comprendre el teatre*. Barcelona: Institut del Teatre.
- LODGE, D. (1998). *L'art de la ficció*. Barcelona: Empúries.
- OLIVA, S. (1996). *Introducció a la mètrica*. Barcelona: Quaderns Crema.
- ROSSELLÓ, R. X. (1990). *Anàlisi de l'obra teatral: teoria i pràctica*. Barcelona: PAM.
- SOLER, I.; i TRILLA, M. R. (1999). *Les línies del text. Introducció a les tècniques narratives*. Barcelona: Empúries.

Llibres de consulta i manuals de literatura catalana

- BOU, Enric [director] (2000). *Nou diccionari de la literatura catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- BORDONS, Gloria (1999). *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Proa.
- CASTELLANOS, Jordi (1973). *Guia de la literatura catalana contemporània*. Barcelona: Edicions 62.
- CARBONELL, Antoni [et al.] (1979). *Literatura catalana. Dels inicis als nostres dies*. Barcelona: Edhasa.

DIVERSOS AUTORS (1998). *Breu història de la literatura catalana*. Barcelona: Esparver llegir.
ESPADALER, Anton Maria (1993). *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Barcanova.
FUSTER, Joan (1980). *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Curial.
RIQUER, Martí [et al.]. *Història de la literatura catalana* (11 volums). Barcelona: Ariel.

Literatura catalana i ensenyament

ARTIGUES, Antoni (2000). *Poesia a l'escola*. Palma: Cort.
ALCOVERRO, Carme (1993). *Els tallers d'escriptura. Una alternativa a l'ensenyament de la literatura*. Barcelona: Barcanova.
BADIA, Dolors [et al.] (1985). *Contes per fer i refer. Recursos per a la creativitat*. Barcelona: Graó.
BADIA, Dolors [et al.] (1988). *Jocs de ploma. Propostes per a l'expressió escrita*. Barcelona: Graó.
BADIA, Dolors; VILA, Montserrat (1985). *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: EUMO.
BALLESTER, Josep (1999). *L'educació literària*. València: Universitat de València.
BESORA, Ramon; FLUVIÀ, Mercè (1985). *Del plaer de llegir al joc d'escriure*. Vic: EUMO.
CASSANY, Daniel [et al.] (1991). *44 exercicis per a un curs d'expressió escrita*. Barcelona: Graó.
CELA, Jaume i FLUVIA, Mercè (1988). *Llibres d'Aliorna. Suggestiments per a una lectura creadora*. Barcelona: Aliorna.
COLOMER, Teresa (1998). *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova.
DÍAZ, Àlícia; DOMÈNECH, Carme; i NAVARRO, Antoni (1994). *Itineraris de literatura*. València: Tandem.
DIVERSOS AUTORS (1984). *La literatura catalana a l'escola*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
DIVERSOS AUTORS (1991). *Bang! La novel·la negra a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
DIVERSOS AUTORS (1992). *Comicòmic. El còmic a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
DIVERSOS AUTORS (1993). *Textual. Introducció a les tècniques de narració*. Palma: Editorial Moll.
DIVERSOS AUTORS (1993). *Zass! La novel·la d'aventures a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
DIVERSOS AUTORS (1994). *Bip-bip! La novel·la fantàstica i de ciència-ficció a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
DIVERSOS AUTORS (1996). *Tris-tras. Les rondalles a l'escola*. Palma: Editorial Moll.
ESPÍ, Antoni; i LLOPIS, Tomàs (1989). *Curs de poesia*. Barcelona: Laertes.
ESPINÓS i FELIPE, Joaquim (2000). *Literatura creativa. Recorregut històric*. Picanya: Edicions del Bullent. Col·lecció: "Recursos".
JOLIBERT, J. [et al.] (1992). *Formar infants productors de textos*. Barcelona: Graó.
LLUCH, Gemma (1998). *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
MACIÀ, Jaume (1991). *Lliguem mots! De la sintaxi a l'expressió*. Barcelona: Teide.
PENNAC, Daniel (1993). *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries: Biblioteca.
SUNYOLS, V. (1992). *Màquines d'escriure. Jocs de creació escrita*. Vic: Eumo. SOLDEVILA, Llorenç; i CAMPS, Josep (2001). *Amb tinta blava: la literatura catalana a les Illes Balears i Pitiüses*. Barcelona: Proa.

Llibres de consulta i manuals d'estudis literaris

- ABELLÁN, J.; BALLART, P.; i SULLÀ, E. (1997). *Introducció a la Teoria de la Literatura*. Manresa: Angle Editorial.
- ARITZETA, M. (1996). *Diccionari de termes literaris*. Barcelona: Edicions 62.
- BALLART, P. (1997). *El contorn del poema*. Barcelona: Quadern Crema.
- BALLART, P. (2007). *El riure de la màscara*. Barcelona: Quaderns Crema.
- JULIÀ, Jordi (1999). *Al marge dels versos*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BARGALLÓ, J. (1991). *Manual de mètrica i versificació catalanes*. Barcelona: Empúries.
- DE MARINIS, M. (1992). *Comprendre el teatre*. Barcelona: Institut del Teatre.
- LODGE, D. (1998). *L'art de la ficció*. Barcelona: Empúries.
- OLIVA, S. (1996). *Introducció a la mètrica*. Barcelona: Quaderns Crema.
- ROSSELLÓ, R. X. (1990). *Anàlisi de l'obra teatral: teoria i pràctica*. Barcelona: PAM.
- SOLER, I.; i TRILLA, M. R. (1999). *Les línies del text. Introducció a les tècniques narratives*. Barcelona: Empúries.

Recursos en línia sobre literatura catalana

- a) Mag poesia/ Mag Teatre (www.mallorcaweb.com/magteatre): web de recursos per a ensenyar literatura i completes antologies de textos. Inclou també un diccionari exemplificat de figures retòriques així com mostra de muntatges teatrals sobre l'obra autors catalans.
- b) Viu la poesia (www.viulapoesia.com). Selecció de poesia catalana, castellana i universal, amb cercadors per autor, itineraris temàtics o tipus de poesia. Inclou propostes didàctiques.
- c) Hermeneia. Estudis literaris i tecnologies digitals (www.uoc.edu/IN3/hermeneia): diversos literaris per a llegir i ensenyar literatura, especialment enfocat cap a la literatura hipertextual.
- d) Lletra (www.uoc.edu/lletra): pàgina web d'autors i moviments de la literatura catalana.
- e) Traces (www.traces.uab.es/tracesbd/): base de dades de literatura catalana. Útil per a trobar documentació sobre literatura catalana.
- f) Escriptors (www.escriptors.cat/autors.php): informació bàsica de la vida i obra dels principals autors de la literatura catalana.
- g) Qui és qui en les lletres catalanes (www.cultura.gencat.net/ilc/qeq): informació bàsica de la vida i obra dels principals autors de la literatura catalana.

- h) Moviments literaris contemporanis a les Balears (<http://mnm.uib.es/movlit/>): síntesi útil sobre la literatura catalana a les Illes Balears.
- i) Recursos sobre literatura infantil i juvenil, Generalitat de Catalunya: http://www.xtec.es/recursos/lit_inf/index.htm.
- j) Més recursos: Va de llibres, <http://www.edu365.cat/vadellibres/>.
- k) Chilias. La biblioteca virtual, <http://www.diba.es/chilias/>.
- l) Cornabou. Revista de literatura infantil i juvenil. <http://www.andreusotorra.com/cornabou/>.
- ll) Auques. <http://www.auques.cat>.

criteris per seleccionar lectures per a l'alumnat d'educació infantil i primària

- LLUCH, G. (coord.) (2000). *De la narrativa oral a la literatura per a infants*. Alzira: Bromera.
- PORTELL, J. (2004). *M'agrada llegir!* Barcelona: Ara llibres.